

**ekotrasa „Przyroda i historia naszej okolicy” Pszczyna–Goczałkowice
–Zabrzeg–Landek–Iłownica–Pierściec–Skoczów–Ochaby–Drogomyśl
–Zabłocie–Strumień–Wiśła Wielka–Pszczyna**

przystanek

1. Hotel PTTK
2. Plac Zwycięstwa i Wolności
3. Dworzec PKP w Pszczynie
4. Skansen „Zagroda Wsi Pszczyńskiej”
5. Park Pszczyński – domek ogrodnika
6. Park Pszczyński – Piwnica Lodowa i groby Anhaltów
7. Park Pszczyński – Herbaciarnia
8. Rynek w Pszczynie
9. Zamek w Pszczynie
10. Pokazowa Zagroda Żubrów
11. Zbiornik Goczałkowicki
12. Ostoja Dolina Górnej Wiśły
13. Iłownica
14. Rezerwat przyrody „Rotuz”
15. Sanktuarium p.w. Św. Mikołaja – Pierściec
16. Rezerwat „Skarpa Wiślicka”
17. Strumień
18. Kościół p.w. Św. Jakuba Starszego Apostoła w Wiśle Małej

78 km

5-7 h

LICZBA PRZYSTANKÓW: 18

1

2

3

4

5

6

7

8

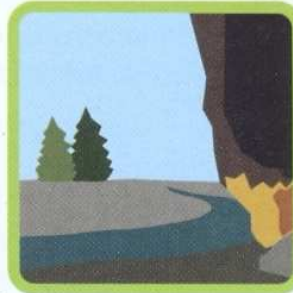
9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

ekotrasa „Przyroda i historia naszej okolicy” Pszczyna–Goczałkowice –Zabrzeg–Landek–Iłownica–Pierściec–Skoczów–Ochaby–Drogomyśl –Zabłocie–Strumień–Wisła Wielka–Pszczyna

CHARAKTERYSTYKA TRASY:

Pomysłodawcami **ekotrasy** byli uczniowie działający w Szkolnym Kole Krajoznawczo-Turystycznym „Diablak” przy POPP w Pszczynie. Prace nad programem wycieczki zostały podzielone na następujące etapy: pomysł – wstępna trasa – objazd trasy – dokumentacja punktów na trasie – modyfikacja – opis przystanków – przygotowanie folderu – objazd finalny – przygotowanie przewodnika. Trasa prowadzi od Hotelu PTTK w Pszczynie przez Goczałkowice, Zabrzeg, Landek, Iłownicę, Pierściec, Skoczów, Ochaby, Drogomyśl, Zabłocie, Strumień, Wisłę Wielką, z powrotem do Pszczyny. Jest to trasa typowo rowerowa, licząca ok. 78 km. Prowadzi szlakami rowerowymi (Greenway-R4, 122C), ścieżkami rowerowymi, przyrodniczymi ścieżkami dydaktycznymi, szlakami pieszymi, a także drogami publicznymi. Na trasie znajdują się obiekty cenne pod względem przyrodniczym, architektonicznym i krajobrazowym. Przejazd ekotrasą daje również możliwość zapoznania się z historią Pszczyny i okolic.

przystanek 1

Hotel PTTK

Hotel PTTK zajmuje budynek dawnego więzienia, które funkcjonowało tu jeszcze po II wojnie światowej. W latach 80. w dawnych celach urządzono pokoje dla gości, oczywiście po gruntownym remoncie i adaptacji wnętrz. Obok znajduje się liczący 102 lata gmach sądu.

przystanek 2

Plac Zwycięstwa i Wolności

Na placu tym znajduje się Pomnik Wdzięczności, wzniesiony dla uczczenia żołnierzy Armii Czerwonej i Wojska Polskiego poległych podczas II wojny światowej oraz byłych powstańców śląskich i więźniów obozów koncentracyjnych. Ponadto, możemy tam obejrzeć tablicę poświęconą Januszowi Korczakowi – pedagogowi, pisarzowi, działaczowi społecznemu i lekarzowi, który żył w latach 1878–1942.

przystanek 3

Dworzec PKP w Pszczynie stanowi punkt odniesienia dla przybywających do miasta po raz pierwszy.

przystanek 4

Skansen „Zagroda Wsi Pszczyńskiej”

Skansen został założony w 1975 roku z inicjatywy Towarzystwa Miłośników Ziemi Pszczyńskiej. Zgromadzono tu takie perełki architektury ludowej jak: wiatra bramna z XIX wieku, szopa na siano z Frydku, stodoła z Kobielic z 1811 roku, masztalnia z Wisły Wielkiej z 1799 roku, wozownia z Miedźnej z XIX wieku, stodoła z Kryr z XVIII wieku, kuźnia z Goczałkowic z XIX wieku, spichlerz z Rudołtowic-Dębiny z XVIII wieku, chałupa mieszkalna z Grzawy z 1831 roku, młyn z wiatrakiem z Zebrzydowic z 1904 roku, pasieka, studnia z Łąki, młyn wodny z Bojszów z XIX wieku, neogotycka kapliczka słupowa z Poręby. W skansenie odbywają się corocznie *Spotkania pod Brzymem* z udziałem zespołów i kapel ludowych z całego regionu.

przystanek 5

Park Pszczyński – domek ogrodnika

Park w stylu angielskim ma ok. 156 ha powierzchni. Został założony w XVI wieku jako ogród renesansowy, zaś dwa stulecia później przekształcono go na park barokowy. Jego dzisiejszy kształt pochodzi z drugiej połowy XIX wieku. Park ma cechy typowe dla ogrodu romantycznego: skupiska drzew i krzewów, rozlewiska rzeczne, mostki, altany. Domek ogrodnika został zbudowany w latach 1881–1883 w stylu francuskiego neobaroku. Mieściła się tu niewielka łaźnia o trzech kabinach z wannami. Obecnie jest to siedziba straży miejskiej.

przystanek 6

Park Pszczyński – piwnica lodowa i groby Anhaltów

Piwnica lodowa jest budowlą w stylu neoromańskim. Powstała pod koniec XIX wieku na planie ośmiokąta. Początkowo na jej szczycie znajdował się taras, na który prowadziły spiralne schody. Grywała na nim orkiestra pałacowa. W piwnicy przechowywano lód wycinany zimą ze stawów. Anhaltowie to ród panujący w Pszczynie w latach 1765–1874. Ich groby znajdują się w północnej części parku zamkowego, w pobliżu piwnicy lodowej. Na górnym obelisku widnieje napis w języku niemieckim „Zmartwychwstanieś, ach, zmartwychwstanieś, prochu mój, po krótkim odpoczynku”. Naprzeciwko znajduje się grób księcia Ludwika Anhaltu z krzyżem oplecionym przez węża.

przystanek 7

Park Pszczyński – herbaciarnia

Herbaciarnię usytuowano na wysepce pośrodku głównego stawu parkowego. Prowadzą do niej łukowate mostki nad kanałami Pszczynki. Herbaciarnia powstała w drugiej połowie XIX wieku. Ma charakter modnej w Romantyzmie „świątyni dumania”. Obecnie znajduje się w niej kawiarenka.

przystanek 8

Kościół i rynek w Pszczynie

Kościół Wszystkich Świętych to świątynia rzymskokatolicka, o której pierwsza wzmianka pochodzi z 1326 roku. W 1622 roku stary budynek spłonął w pożarze. Odbudował go Jerzy Walentyna Meyer z Ostrawy. W 1748 roku doszło do kolejnego pożaru. Chrystian Jahne podjął się odbudowy świątyni, prace zakończono w 1754 roku. Później kościół jeszcze kilka razy przebudowywano, co zatarło cechy pierwotnego, późnobarokowego projektu. Na uwagę zasługuje ołtarz główny, którego ozdobą jest obraz Franciszka Frümbla z Fulneku, przedstawiający adorację Trójcy Świętej przez wszystkich świętych. Pod kościołem znajduje się krypta ze szczątkami rodu Promnitzów.

**ekotrasa „Przyroda i historia naszej okolicy” Pszczyna–Goczałkowice
–Zabrzeg–Landek–Hłownica–Pierściec–Skoczów–Ochaby–Drogomyśl
–Zabłocie–Strumień–Wisła Wielka–Pszczyna**

Pszczynski rynek, który widzimy po wyjściu z kościoła, ma kształt prostokąta, otoczonego z trzech stron barokowymi i klasycystycznymi kamieniczkami. Prostopadle biegną ulice, które kończą się przy biegnącej okrężnie drodze, wyznaczającej dawne obwarowania miasta. Układ ten pochodzi z czasów odbudowy miasta po pożarze w 1748 roku. Z tego okresu pochodzą także malownicze kamieniczki przy rynku oraz przy ulicach Piastowskiej, Piwowskiej i Warownej.

Kościół ewangelicki zbudowany został wraz ze szkołą i mieszkaniem pastora w latach 1743–1746 na zlecenie hrabiego Erdmanna Promnitz. Po pożarze w 1905 roku został odbudowany w stylu neobarokowym. W zewnętrzną ścianę kościoła wbudowano płytę nagrobną rycerza Zawadzkiego, zmarłego w 1716 roku.

Ratusz powstał prawdopodobnie w 1658 roku i należy do najstarszych budynków w Pszczynie. W 1716 roku kamienica została odkupiona od Anny Marii, wdowy po Mateuszu Janiku, i odtąd miała służyć jako siedziba władz miejskich. Rozpoczęto rozbudowę budynku, który przetrwał pożar z 1748 roku. Po przebudowie w 1931 roku ratusz zyskał obecny, neorenesansowy kształt. Nad budynkiem powiewa flaga. Codziennie w południe jest wygrywany hejnał miejski oparty na melodii ludowej.

Brama Wybrańców znajduje się w zachodniej części rynku, przed zamkiem. Została postawiona w 1687 roku na zlecenie właściciela zamku, Baltazara Promnitz. Mieściła pomieszczenia dla strażników zamkowych, zwanych „wybrańcami”, wybieranych przez kolejnych Promnitzów. Dziś mieszczą się w niej kawiarnia oraz Biuro Informacji Turystycznej.

przystanek 9

Zamek Pszczyński

Zamek Pszczyński był dawną rezydencją książąt Hochbergów von Pless. Powstał między XI a XIII wiekiem. Na początku pełnił funkcję strażnicy przy szlaku handlowym oraz zameczku myśliwskiego. Budynek został przebudowany w drugiej połowie XVI wieku. Gotycka twierdza przekształciła się wtedy w piękną rezydencję. Dobudowano kaplicę zamkową, bramę wjazdową oraz wieżę, która przetrwała do 1679 roku. Odbudowy zamku w stylu renesansowym podjął się w latach 1680–1689 Consilio Milusi. W 1734 roku Christian Jahne rozpoczął przygotowania do przebudowy zamku w stylu barokowym. Prace trwały od 1738 do 1768 roku. Budowla przybrała wówczas kształt podkowy. Kolejną przebudową zamku zajął się słynny architekt Aleksander Destailleur, który postanowił stworzyć pałac na wzór architektury francuskiej. To właśnie wtedy powstały wewnętrzny dziedziniec, sala lustrzana, jadalnia oraz reprezentacyjna klatka schodowa wzorowana na Wersalu. W takim kształcie zamek przetrwał do dziś. Obecnie znajduje się tutaj znakomite muzeum. Zamek stoi na skraju rozległego parku krajobrazowego, założonego w XVI wieku. W jego zachodniej części, na tzw. Kukułczym Wzgórzu, możemy znaleźć nekropole Hochbergów. Pochowano tutaj pod wspólną płytą kamienną Jana Henryka XV i jego syna, hrabiego Bolka, który zmarł w wieku 26 lat w nie do końca wyjaśnionych okolicznościach.

przystanek 10

Pokazowa Zagroda Żubrów

Na ziemiach pszczyńskich żubry pojawiły się ok. 150 lat temu za sprawą Jana Henryka XI Hochberga. Przetrwały do dziś, m.in. dzięki Ośrodkowi Hodowli Żubra w Jankowicach, którego część w 2003 roku przekształcono w zagrodę żubrów. Również w Pszczynie, na terenie parku, w dzikiej części zwanej Zwierzyńcem (za ul. Żorską), powstała Pokazowa Zagroda Żubrów. Oficjalne otwarcie miało miejsce 12 czerwca 2008 roku. Żubry przywieziono z zagrody w Jankowicach. W Pszczynie zwierzęta mają do dyspozycji 10-hektarową zagrodę wraz z paśnikami, magazynami karmy oraz częścią kwarantannową. Oprócz żubrów można tam zobaczyć daniele, muflony, jelenie i sarny.

Trzy Dęby znajdują się w dzikiej części parku pszczyńskiego. Za czasów książęcych były prawdopodobnie celem spacerów. Z dwóch stron prowadziły do nich aleje, być może stały tu ławeczki, na których odpoczywano w cieniu trzech rosnących drzew. Tutaj, jak głoszą przekazy, spotykali się przyszli powstańcy śląscy jeszcze przed I powstaniem. Naprzeciwko kamienia znajduje się pomnik, a po jego obu stronach po cztery mogiły. Spoczywa w nich ok. 20 harcerzy i powstańców rozstrzelanych przez hitlerowców we wrześniu 1939 roku nieopodal tego miejsca. Z nazwiska znanych jest zaledwie siedmiu: Andrzej Cieniąła, Stanisław Folwarczny, Franciszek Folwarczny, Jan Folwarczny, Józef Folwarczny, Teofil Larysz, Emanuel Wrona. Za pomnikiem, otoczona kutym, żelaznym ogrodzeniem, znajduje się mogiła zbiorowa ok. 200 żołnierzy Tarnowskiego Pułku Piechoty, którzy zginęli we wrześniu 1939 na polach pod Pszczyną. Ich ekshumacja spod pomnika w Ćwiklicach odbyła się w 1953 roku. Przeprowadzono ją w ramach śledztwa, które miało wyjaśnić, czy żołnierze z Tarnowa zginęli w walce, czy, jak niosła fama, zostali zamordowani przez Niemców. Informacja, że później pochowano ich pod Trzema Dębami, wyszła na jaw dopiero w 1987 roku. Tablice przytwierdzone do pomnika przed mogiłą zawierają nazwiska z listy ekshumacyjnej. W pobliżu zagrody żubrów znajduje się pomnik Trzy Dęby – miejsce zbiórki uczestników I Powstania Śląskiego. Obecnie nad mogiłą ponad 220 żołnierzy Wojska Polskiego poległych w bitwie pszczyńskiej odbywają się uroczystości patriotyczne. Nieopodal pomnika zrekonstruowano fragment umocnień i schron bojowy z września 1939 roku.

przystanek 11

Zbiornik Goczałkowicki

Powstał w 1955 roku i jest największym w Polsce zbiornikiem retencyjnym. Zajmuje obszar 3200 ha, ma 19 km długości i do 4 km szerokości. Jego głębokość sięga 12 m. Może pomieścić 168 mln litrów wody. Zbiornik ma nie tylko znaczenie przeciwpowodziowe, stanowi także rezerwuuar wody pitnej dla Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego.

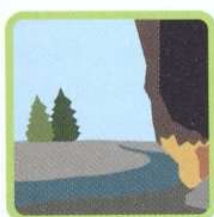
ekotrasa „Przyroda i historia naszej okolicy” Pszczyna–Goczałkowice
–Zabrzeg–Landek–Łownica–Pierściec–Skoczów–Ochaby–Drogomyśl
–Zabłocie–Strumień–Wisła Wielka–Pszczyna

Wyznaczona w Goczałkowicach Zdroju ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna ma ok. 3 km długości i składa się z 5 odcinków o odmiennych walorach przyrodniczych. Ścieżka rozpoczyna się przy stacji kolejowej Goczałkowice Zdrój i biegnie aleją wzdłuż stawu Maciek (odcinek 1.), dalej aleją dębową wzdłuż lasu mieszanego (odcinek 2.), drogą między stawem Zabrzyszczak a borem mieszanym (odcinek 3.), starorzeczem Wisły (odcinek 4.) oraz brzegiem Wisły (odcinek 5.), a następnie drogą żwirową do stacji kolejowej. Na całej trasie spotykamy bardzo bogaty i zróżnicowany świat flory oraz fauny.

Obszar, cenny przyrodniczo i krajobrazowo, jest położony między Goczałkowicami-Zdrojem a Czechowicami Dziedzicami, nad jeziorem Goczałkowickim. Jest korytarzem ekologicznym dla fauny i flory. Obejmuje dwa stawy – Zabrzyszczak i Maciek – oraz tereny przylegające o charakterze wodno-błotnym. Staw Zabrzyszczak w Goczałkowicach Zdroju został założony w 1917 roku przez księcia pszczyńskiego. 56-hektarowy staw jest jednym z największych w regionie. Faunę reprezentują tu: karp, tołpyga, amur, karaś oraz gniadosz błotny. Ciekawe rośliny to sit rozpięchły i sitowie leśne. Niedaleko leży staw Maciek. Na tym terenie z racji sprzyjających warunków klimatycznych, łatwego dostępu do wody oraz bliskości rynków zbytu już od XV wieku rozwijała się gospodarka rybacka. Powierzchnia stawów rybnych w okolicy wynosi obecnie 216 ha. Występują tu licznie zwierzęta: kaczka krzyżówka, perkoz dwuczuby, łyska, czernice, głowienki, mewy śmieszki, rybitwy i jaskółki. Charakterystyczne rośliny to: głóg jednoszyjkowy, lipa drobnolistna, brzoza, kosaćiec żółty, sit skupiony, kaniańka oraz pałka szerokolistna.

przystanek 12

Ostoja Doliny Górnej Wisły

Ostoja Doliny Górnej Wisły składa się z jeziora Goczałkowickiego oraz przyległych stawów (eksploatowane są jako miejsce intensywnej hodowli karpia, natomiast jesienią odbywają się tutaj polowania na ptactwo wodne) wraz z wpadającymi w tym miejscu do Wisły jej prawobrzeżnymi dopływami (mającymi swe źródła w Beskidach). Stawy, założone ponad 600 lat temu, należą do jednej z najstarszych w Polsce miejsc hodowli ryb. Obok funkcji gospodarczej pełnią dziś ważną funkcję ekologiczną. Na terenach pozbawionych naturalnych zbiorników dla wielu cennych gatunków roślin i zwierząt stanowią substytut środowisk wodno-błotnych zniszczonych przez człowieka. Teren ostoi jest dość gęsto zamieszany, z zabudowaniami stojącymi pośród rozległych pól uprawnych (które stanowią prawie 60 proc. powierzchni). Lasy zajmują zaledwie 16 proc. tego obszaru (czyli dokładnie tyle samo, co wody powierzchniowe). Odnotowano tutaj występowanie co najmniej 29 gatunków ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 8 gatunków znajdujących się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt! W okresie lęgowym obszar jest zasiedlany przez ponad 1 proc. krajowych populacji takich rzadkich, wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt, ptaków jak: bączek, bąk, dzierzba czarnoczelna, rybitwa białowąsa, ślepowron (jeden z gatunków czapli, ptak gniazdujący w Polsce praktycznie tylko tutaj, w liczbie ok. 400 par), oraz wiele innych, cennych dla przyrody gatunków. Obszar posiada rangę ostoi ptasiej o znaczeniu międzynarodowym. Ponadto stawy rybne są miejscem występowania zagrożonych roślin wodnych, np. kotewki orzecha wodnego i grzybieńczyka wodnego.

Na obszarze ostoi zostały ustanowione dwa rezerваты przyrody: Rotuz (część północna) oraz Skarpa Wiślicka (część południowa). Podstawą typowania ostoi Natura 2000 są następujące gatunki (lęgowe w ilości przekraczającej 1 proc. wielkości populacji krajowej) z załącznika I Dyrektywy Ptasiej: bąk, bączek, ślepowron, szablodziób (2 pary w 2002 roku), mewa czarnogłowa, rybitwa czarna, rybitwa rzeczna. Zagrożenie dla tych terenów może stanowić intensyfikacja gospodarki rybackiej, remonty stawów oraz usuwanie roślinności szuwarowej.

przystanek 13

Iłownica

Pomnik w Iłownicy powstał w 1963 roku. Jest poświęcony Tomaszowi Dubischowi, który był twórcą nowych sposobów hodowli karpia. Pomnik został wzniesiony w 75. rocznicę jego śmierci przez Zakład Biologii Wód Polskiej Akademii Nauk.

przystanek 14

Rezerwat przyrody „Rotuz”

Typ rezerwatu: torfowiskowy

Rok utworzenia: 1966 r.

Powierzchnia: 28,17 ha

Położenie: Chybie, Czechowice Dziedzice (255–262 m n.p.m.)

Biocenozę rezerwatu tworzy 86 gatunków roślin naczyniowych, w tym 19 gatunków wątrobowców, 69 gatunków mchów oraz 19 gatunków porostów.

Rośliny prawnie chronione występujące na terenie rezerwatu: rosziczka okrągłolistna, storczyk szerokolistny, kruszyna pospolita, bagno zwyczajne.

Rośliny rzadkie występujące na terenie rezerwatu: bagnica torfowa, wełnianka pochwo-wata, modrzewnica zwyczajna, przygielka biała, żurawina błotna, czermień błotna.

przystanek 15

Sanktuarium św. Mikołaja Pierściec

Nazwa „Pierściec” pochodzi od staropolskiego słowa „pierść”, które oznaczało grudę urodzajnej ziemi. W 1616 roku doszło tu do pożaru, który zniszczył całą wieś. Zachowała się jedynie figura św. Mikołaja, co uznano za cud. W 1618 roku protestanci wybudowali kościółek św. Mikołaja, który 100 lat później przeszedł w ręce katolików. W 1775 roku został on gruntownie przebudowany. Rozwój wsi oraz wzrost liczby pielgrzymów doprowadziły do budowy większego kościoła. Stary został rozebrany, a na miejscu ołtarza postawiono krzyż. Na lata 1988–1997 przypada ostatnia rozbudowa świątyni. Dobudowano wówczas zakrystię i nawy boczne.

przystanek 16

Skarpa Wiślicka

Typ rezerwatu: leśny

Rok utworzenia: 1966 r.

Powierzchnia: 24,17 ha

Położenie: Wiślica, Skoczów (279–350 m n.p.m.)

Rezerwat został utworzony dla ochrony drzewostanów żyznej buczyny karpackiej i podgórskiego łągu jesionowego. Najstarszy fragment lasu liczy ok. 140 lat. Rezerwat jest także największym naturalnym skupiskiem wiazu górskiego na terenie Śląska Cieszyńskiego. Szczególnie charakterystyczne są dla rezerwatu rozległe połacie czosnku niedźwiedziego.

W drzewostanie występują: buk, jesion, klon jawor, grab, wiaź, lipa, dąb, klon polny.

Do tutejszych gatunków podlegających ochronie ścisłej należą: storczyk błądy, śnieżyczka przebiśnieg, bluszcz pospolity, barwinek pospolity, skrzyp olbrzymi, wawrzynek wilczełyko, obrazki alpejskie.

Gatunki miejscowe objęte ochroną częściową to: kruszyna pospolita, pierwiosnka wyniosła, kopytnik pospolity, kalina koralowa, przytulia wonna, przylaszczka pospolita.

przystanek 17

Strumień

Pomnik Ofiarom Hitleryzmu został postawiony w 1963 roku na skraju parku w Strumieniu. Powstał on według projektu Ryszarda Sroczyńskiego z Bielska Białej. W 1944 roku hitlerowcy rozpoczęli ewakuację obozu oświęcimskiego. Jeden ze szlaków, którym niemieccy żołnierze pędzili więźniów, prowadził przez okolice Strumienia. Tutaj dziesiątki więźniów umarły z wyczerpania, a część została dobita w przydrożnych rowach. Ku ich czci postanowiono wybudować pomnik.

Na rynku w Strumieniu znajduje się rokokowy ratusz z 1628 roku, rozbudowany na początku XIX wieku. Na zabudowę składają się barokowe kamieniczki mieszczańskie, które przebudowano wraz z ratuszem.

przystanek 18

Kościół św. Jakuba Starszego Apostoła

Katolicka parafia św. Jakuba Starszego Apostoła została utworzona w 1326 roku. W latach 1775–1782 wybudowano na jej terenie drewniany kościół, który znajduje się na Szlaku Architektury Drewnianej województwa śląskiego. Świątynię wybudowano w miejscu kościoła pierwotnego, istniejącego w tej miejscowości już w XIV wieku. Ściany kościoła mają konstrukcję zrębową. Jest on otoczony sobotami.

Gatunki drzew występujących na **ekotrasie**:

GRAB POSPOLITY (*Carpinus betulus*)

Średniej wielkości drzewo liściaste z rodziny *Stylocerataceae*, spotykane w Europie, od Francji do Ukrainy. Grab pospolity występuje w Polsce na całym niżu i w niższych położeniach górskich. Warto wiedzieć, że drewno grabu jest nie tylko twardsze od bukowego czy dębowego, ale nawet najtwardsze ze wszystkich gatunków drzew naturalnie występujących w Polsce. Grab jest drzewem o średniej długości życia, dość wolno rosnącym. Osiąga wiek 150–200 (maksymalnie 300) lat. Tempo wzrostu wynosi 40–80 (100) cm/rok.

TULIPANOWIEC AMERYKAŃSKI

(*Liriodendron tulipifera*)

Jeden z dwóch gatunków tulipanowca. W swej ojczyźnie należy do najwyższych drzew liściastych, często wyrasta ponad poziom dębów, klonów oraz innych drzew, z którymi współtworzy lasy. Rośnie szybko, osiąga wiek 200–300 lat. Ojczyzną tulipanowca są wschodnie i południowo-wschodnie obszary Ameryki Północnej, jednak jest on już od ponad 300 lat sadzony w Europie jako drzewo parkowe i ozdobne, można go też spotkać w nasadzeniach ulicznych. Tulipanowiec jest drzewem światłolubnym, wymagającym stanowisk nasłonecznionych lub co najwyżej lekko zacienionych.

KLON SREBRZYSTY (*Acer saccharinum*)

Drzewo z rodziny klonowatych. Występuje we wschodniej Ameryce Północnej, jest często spotykany w Stanach Zjednoczonych. Popularny również w Europie, sadi się go w parkach oraz przy drogach. W warunkach naturalnych dorasta do 40 m wysokości (w Polsce do ok. 30 m). Charakteryzuje się szeroką koroną i zwisającymi dolnymi gałęziami. Kora koloru brązo-szarego na starość łuszczy się podłużnymi, odstającymi płatami. Z klonu srebrzystego pozyskuje się syrop klonowy.

MODRZEW EUROPEJSKI (*Larix decidua*)

Gatunek drzewa iglastego należący do rodziny sosnowatych (*Pinaceae*). Pierwotnym miejscem jego występowania były góry środkowej Europy (Alpy, Karpaty), ale został rozpowszechniony na innych terenach w wyniku nasadzeń. W Polsce na siedliskach naturalnych rośnie tylko w Tatrach. Poza tym jest sadzony powszechnie na terenie całego kraju. Modrzew europejski jest rośliną bardzo zmienną, posiada dużą ilość naturalnych form, które można odróżnić na podstawie wyglądu kwiatów żeńskich.

CIS (*Taxus*)

Cis objęty jest ścisłą ochroną. Należy do rodziny cisowatych (*Taxaceae*), której przedstawiciele występują w Europie, Azji, północno-zachodniej Afryce oraz Ameryce Północnej. Niektóre gatunki rośliny są śmiertelnie trujące. Przez Polskę przebiega wschodnia granica zasięgu cisa. Jest często sadzony, rzadko występuje na stanowiskach naturalnych – w Polsce miejscami w lasach sudeckich i karpackich, najczęściej pojedynczo. W Tatrach występuje do 1380 m n.p.m. Największe w Polsce skupisko cisów znajduje się w Borach Tucholskich (rezerwat Wierchlas). Ma duże wymagania glebowe – najlepiej rośnie na glebach wapiennych, dostatecznie wilgotnych i głębokich. Jest wrażliwy na mrozy i suszę. Ze wszystkich naszych drzew najlepiej znosi ocienienie. Obejmuje 8 gatunków, chociaż niekiedy uznaje się je za podgatunki jednego gatunku.

DĄB SZYPUŁKOWY (*Quercus robur*)

Jest gatunkiem dębu, drzewa liściastego z rodziny bukowatych (*Fagaceae*), występującym w Europie (z wyjątkiem północnej Skandynawii) oraz południowo-wschodniej Azji. Ceniony ze względu na twarde, wytrzymałe drewno. Jest gatunkiem długowiecznym, żyje ponad 700 lat. Ze względu na okazałe rozmiary, jakie może osiągnąć, oraz majestatyczny wygląd, odgrywał istotną rolę w dawnych kultach religijnych. Jest symbolem długowieczności, dostojności i siły. Stare okazy nierzadko są chronione jako pomniki przyrody. W młodości rośnie dość szybko na wysokość, proces ten kończy się w wieku 120–200 lat. Przyrost pnia na grubość trwa jednak dalej. Drzewo osiąga wysokość od 20 do 50 m.

OLSA CZARNA (*Alnus glutinosa*)

Gatunek drzewa należący do rodziny brzo-zowatych (*Betulaceae*). Olsza czarna jest jednym z ważniejszych drzew wilgotnych zarośli nadbrzeżnych i lasów łęgowych niżu. Rośnie prawie na całym obszarze Europy, a także na niektórych obszarach Azji i w północno-zachodniej Afryce. Osiąga wysokość do 40 m, charakteryzuje się rozłożystą koroną. Ma dużą zdolność do tworzenia odrostów ze ściętych pni. Jest gatunkiem szybko rosnącym, żyje do ok. 120 lat. Polska nazwa drzewa pochodzi od barwy kory, wykorzystywanej niegdyś do farbowania tkanin na czarno.

BUK POSPOLITY (*Fagus sylvatica*)

Gatunek drzewa należący do rodziny bukowatych (*Fagaceae*). Występuje w stanie dzikim w prawie całej Europie (oprócz części południowo-wschodniej). W zachodniej i południowej Polsce buk jest jednym z podstawowych drzew tworzących lasy. Dorasta do ok. 25–30 m wysokości (wyjątkowo 45 m). Jeżeli drzewo rośnie samotnie, to jego korona jest gęsta i nisko osadzona. U drzew rosnących w zwartych drzewostanach pnie są wysokie, gonne (bez bocznych gałęzi). Buk osiąga wiek do 350 lat.

JESION WYNIOSŁY (*Fraxinus excelsior*)

Gatunek drzewa należący do rodziny oliwkowatych (*Oleaceae*). Występuje w Europie i Azji, pospolity na terenie całej Polski. Posiada jajowato-stożkową koronę. Początkowo rośnie szybko, w wieku ok. 100 lat przestaje rosnąć na wysokość. Może żyć do 300 lat. Często rozwidlony, osiąga wysokość do 30 m. Kora u młodych drzew jest gładka, jasna, zielonkawo-szara, u starszych spękana, szorstka, ciemnobrązowa. Jest jednym z najstarszych drzew na Ziemi; gatunek istnieje już od 10 mln lat.

DĄB CZERWONY (*Quercus rubra*)

Drzewo z rodziny bukowatych (*Fagaceae*). Pochodzi ze wschodniej części Ameryki Północnej. Jest tam najpospolitszym gatunkiem dębu. Do Polski został sprowadzony w XIX wieku przez leśników jako gatunek pielęgnacyjny i ochronny. Zaliczany jest do roślin inwazyjnych, niebezpiecznych dla rodzimej flory i jako taki powinien być usuwany z obszarów chronionych, a także z lasów podczas przebudowy drzewostanu. Rozprzestrzenia się samorzutnie, obecnie występuje już na całym niżu i w niższych położeniach górskich. Wypiera rodzime gatunki dębów i inne drzewa. Cechuje do duża wielkość, gruby pień i szeroko ugałęziona korona. Wzrost w młodości jest bardzo szybki, później wolniejszy. Dąb czerwony osiąga wysokość do 25 m.

KŁON POSPOLITY (*Acer platanoides*)

Gatunek z rodziny klonowatych (*Aceraceae*) występujący w Europie Środkowej i Wschodniej oraz południowo-zachodniej Azji. Nazywany jest także klonem norweskim. Na zachodzie jego granica występowania przebiega we Francji, na wschodzie – w europejskiej części Rosji, na północy – w Skandynawii, a na południu – w Iranie. W Polsce należy do najpospolitszych gatunków ze swojej rodziny. Dorasta do 20–30 m, posiada szeroki, okrągły pień o korowinie drobno, podłużnie spękanej, rzadko łuszczącej się na starszych okazach. Klon zwyczajny jest masowo sadzony przez ludzi, dlatego też rozprzestrzenił się poza granice naturalnego zasięgu.

DĄB BŁOTNY (*Quercus palustris*)

Drzewo liściaste z rodziny bukowatych (*Fagaceae*) występujące w północno-wschodniej i centralnej części Ameryki Północnej. W Europie występuje w parkach i ogrodach. Drzewo szybko rosnące, z szeroką stożkową lub okrągłą koroną i prostym pniem. Osiąga wysokość do 30 m. Drzewo dość rzadko spotykane, sadzone raczej sporadycznie, najczęściej w parkach.

KASZTANOWIEC ZWYCZAJNY (biały)

(*Aesculus hippocastanum*)

Drzewo z rodziny kasztanowcowatych (*Hippocastanaceae*). Pochodzi z Półwyspu Bałkańskiego, jednak udomowienie sprawiło, że w całej Europie spotyka się sztuczne nasadzenia. Kasztanowiec w młodości rośnie szybko, później nieco wolniej. Wyształca płaski, lecz silny system korzeniowy. Zaczyna owocować w wieku 10–15 lat. Jest wymagający pod względem światła, gleby i wilgotności – lubi podłoże żyzne, zasobne w wapno. Żyje do 200 lat. Dorasta do 25 m, ma gęstą, kopulastą lub niemal cylindryczną koronę. Kwitnienie kasztanowców powszechnie kojarzy się z okresem zdawania matur.

WIĄZ SZYPUŁKOWY (*Ulmus laevis*)

Jest gatunkiem drzew należących do rodziny wiązowatych (*Ulmaceae*). Występuje w Europie Środkowej, Wschodniej i Południowo-Wschodniej, aż po Kaukaz, na wschód od Uralu. To drzewo o koronie szerokiej, kopulastej lub pucharowo rozszerzonej ku górze. Osiąga do 35–40 m wysokości. Pień o średnicy do 1,5 m jest prosty, u drzew wolnostojących często bywa nisko rozdzielony na kilka odnóg o dość sporych rozmiarach. Obwodowe, drobne gałęzie często zwisają. Bardzo charakterystyczne dla tego gatunku są deskowato rozszerzone nasady głównych korzeni. U drzew starszych nasada pnia jest rozszerzona i wzmocniona przez potężne wsporniki.

PLATAN KLONOLISTNY (*Platanus x hispanica*)

Drzewo z rodziny platanowatych (*Platanaceae*). Roślina jest powszechnie uważana za mieszańca międzygatunkowego platanu wschodniego (*P. orientalis*) z platanem zachodnim (*P. occidentalis*). Pierwszy z nich pochodzi z Europy Południowo-Wschodniej, a drugi – z Ameryki Północnej. Platan klonolistny dorasta do 35 m wysokości, ma szeroką, rozłożystą koronę. Jest jedynym gatunkiem z tego rodzaju, który wytrzymuje nasze zimy, ale tylko w starszym wieku. Dlatego też do nowych nasadzeń zazwyczaj importuje się 12–15 letnie rośliny z Europy Południowej. Pień drzewa zwykle jest niski, gruby i często od ziemi rozdzielą się na kilka potężnych konarów. Kora na pniu i starszych gałęziach jest jasna, żółtoszara, łuszcząca się obficie cienkimi, dużymi płatami. Świeżo złuszczonej pień ma barwę zielonkawo-szarą.

**ekotrasa „Przyroda i historia naszej okolicy” Pszczyna–Goczałkowice
–Zabrzeg–Landek–Iłownica–Pierściec–Skoczów–Ochaby–Drogomyśl
–Zabłocie–Strumień–Wisła Wielka–Pszczyna**

BIBLIOGRAFIA:

Ludwik Musioł, *Pszczyna monografia historyczna*

Ścieżki rowerowe Powiatu Pszczyńskiego – Przewodnik Turystyczny; oprac. Starostwo Pszczyńskie 2005

Krzysztof Bzowski, *Pszczyna – Perła Górnego Śląska*, wyd. Bezdroża 2005

Ziemia Pszczyńska – Przewodnik turystyczny po powiecie pszczyńskim; wyd. Prodruk

<http://www.pszczyna.info.pl>

<http://slask.naszemiasto.pl>

<http://www.pszczyna.pl>

<http://pl.wikipedia.org>

<http://www.powiat.pszczyna.pl>

<http://pszczyna.naszemiasto.pl>

<http://www.greenways.pl>

Szkoła: Szkolne Koła Krajoznawczo-Turystycznego „Diablak”

<http://www.skkt-diablak.pszczyna.edu.pl/>

Koordynator projektu: Artur Wojciech